

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ

ΥΠΟ

Ν. ΒΑΜΒΑ.

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΕΝ ΤΩ Β. ΟΘ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡ. ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΝΑΣΤ. (ΟΔ. ΕΡΜ. ΟΙΚ. Κ. ΠΙΤΑΡΗ).

1841.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΑΣ.

ΕΙΣ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης Γραμματικῆς ἠρανίσθη ὅλην σχεδὸν τὴν ὕλην ἐκ τῆς τοῦ Αὐγούστου Μαθία, τῆς μεταφρασθείσης εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Βαλεντίνου Βλομφιέλδου. Δὲν ἐπεσώρευσα ὁμῶς αὐτὴν, ὅπως εὐρίσκετο· ἀλλὰ, προθέμενος σκοπὸν νὰ ὀδηγήσω τὸν μαθητὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ βαθμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον φθάσας, δύναται καθ' ἑαυτὸν νὰ προχωρῇ, ἐὰν θέλῃ, ἀπεριορίστως εἰς τὰ τῆς Γλώσσης, ἐστοχάσθη χρέος μου νὰ ἀποφύγω καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ὄγκου, καὶ τὴν ἀκαιρον πολυμιξίαν, ὡς μᾶλλον καταβαρύνοντα τοὺς μαθητάς, συγχέοντα τὴν κρίσιν αὐτῶν, καὶ ἐμποδίζοντα τὴν ἐπίδοσιν. Διὰ ταῦτα ἠκολούθησα καὶ τάξιν διαφοροῦν παρὰ τὴν συνήθη εἰς τὰς ἄλλας Γραμματικάς, μετατοπίσας τὰ δυσκολώτερα, ἔνθα, προχωροῦντες, θέλουσιν εὐρίσκειν αὐτὰ ὀλιγώτερον δυσχερῆ.

Τὰς ποιητικὰς παρατηρήσεις, πλὴν ὀλίγων τινῶν ἀναγκαίων καὶ εἰς τὸν πεζὸν λόγον, παρέλιπον, ὡς ὕλην ἀνήκουσαν εἰς ἰδιαιτέραν ποιητικὴν Γραμματικὴν.

Τὸ δὲ Συντακτικὸν τυπώνεται ἤδη κεχωρισμένον τοῦ τεχνολογικοῦ πρὸς οἰκονομίαν τῶν μαθητῶν, διὰ νὰ μὴ συγκατατρέβωσιν αὐτὸ ματαίως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς εἰς τὰ Σχολεῖα φοιτήσεως.

N. BAMBAΣ.

ΚΕΦ. Ε΄.

Περὶ παραγωγῆς ὀνομά- των	196
Ῥηματικά οὐσιαστικά . .	
Οὐσιαστικά ἐξ ἄλλων ὀνο- μάτων	199
Περιεκτικά	200
ὑποκοριστικά	201
Πατρωνυμικά	202
Ἐθνικά	204
Ῥηματικά ἐπίθετα	206
Ἐπίθετα παραγόμενα ἀπὸ ἄλ- λα ἐπίθετα	209
Οὐσιαστικά ἀπὸ ἐπίθετα	209
Περὶ συγκριτικῶν καὶ ὑπερ- θετικῶν	210
Περὶ ἀριθμητικῶν	217
Τακτικά	221
Ἐπιμεριζόμενα	223
Ἀνώμαλα ὀνόματα	224
Μεταπλασμὸς κλίσεως	226
Πλεονάζοντα	228
Ὄνόματα ἄκλιτα καὶ ἔλλει- πτικά	229
Κατάλογος ἀνωμάτων ὀνο-	

μάτων

ΚΕΦ. ς΄.

Περὶ παραγωγῆς ῥημά- των	234
Ῥήματα παραγόμενα ἀπὸ ῥήματα	237
Ῥήματα παραγόμενα ἀπὸ ἐπιρρήματα	239
Ῥήματα ἀνώμαλα	—
Παραγωγή ἐπιρρημάτων	256

ΚΕΦ. ζ΄.

Περὶ συνθέσεως λέξεων	258
---------------------------------	-----

ΚΕΦ. η΄.

Περὶ τῶν τόνων	265
--------------------------	-----

ΚΕΦ. θ΄.

Περὶ τῶν ἐγκλιτικῶν	270
-------------------------------	-----

ΚΕΦ. ι΄.

Περὶ τῶν φιλουμένων καὶ δασυνομένων	272
--	-----

ΚΕΦ. ια΄.

Περὶ ὀρθογραφίας	274
----------------------------	-----

ΚΕΦ. ιβ΄.

Περὶ Διαλέκτων	288
Δίγαμμα	307

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

τὸ ὁποῖον μᾶς εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ λαλῶμεν καὶ νὰ γράφωμεν καλῶς καὶ τὴν σημερινήν. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναγινώσκωμεν βιβλία καλὰ, καὶ νὰ συναναστρεφώμεθα πεπαιδευμένους καὶ χρηστοθήεις ἀνθρώπους.

Ὅ,τι λέγομεν, ἢ γράφομεν, διὰ νὰ φανερώσωμεν τὰ νοήματα, ἢ τὰ θελήματά μας, ὀνομάζεται Λόγος· παραδείγματος χάριν, «Ἐπιμελοῦ νὰ ἀφήσης τοὺς υἱούς σου πεπαιδευμένους καλῆτερα, παρά πλουσίους», τοῦτο εἶναι λόγος.

Τὰ λόγια δὲ, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζομεθα, διὰ νὰ κάμωμεν τὸν λόγον, ὀνομάζονται, ὡς εἶπομεν, Ἄξεις. Εἰς τὸ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἐρέσαμεν ἀνωτέρω, λέξεις εἶναι ταῦτα, ἐπιμελοῦ | νὰ | ἀφήσης | τοὺς υἱούς | σου | πεπαιδευμένους | καλῆτερα | παρά | πλουσίους.

Αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα, διὰ νὰ κάμνωμεν λόγους, εἶναι πολυάριθμοι· ὅσον ἔμως πολλαὶ καὶ ἂν εἶναι, δυνάμεθα νὰ συμπεριλάβωμεν αὐτὰς ὅλας εἰς ὀκτὼ τάξεις, ὡς θέλομεν ἰδεῖν κατωτέρω.

Ὅταν προφέρωμεν λέξιν τινὰ, κάμνομεν χωριστὰς φωνὰς διαφόρους, εἰς τὴν λέξιν ΠΑΤΕΡΕΣ, κάμνομεν τρεῖς φωνὰς, ΠΑ ΤΕ ΡΕΣ. Αὗται λοιπὸν αἱ χωρισταὶ φωναὶ εἰς πᾶσαν λέξιν, λέγονται Συλλαβαί.

Αἱ δὲ λέξεις, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν, τὰς ὁποίας ἔχουσι, λέγονται Μονοσύλλαβοι, καθὼς, φῶς. Δισύλλαβοι, καθὼς, Θεός· Τρισύλλαβοι, καθὼς, Ἡμέρα· κ. τ. λ. καὶ γενικῶς Πολυσύλλαβοι, ὅταν ἔχουσι πλείοτερας συλλαβάς.

Γράμματα πάλιν λέγονται ἐκεῖνα τὰ σημεῖα τῆς φωνῆς, τὰ ὁποῖα λαμβάνομεν ὁμοῦ διὰ νὰ κάμωμεν τὰς συλλαβάς. Εἰς τὴν προειρημένην λέξιν τὸ Π καὶ τὸ Α, συσταίνουσι τὴν συλλαβὴν ΠΑ· τὸ Τ καὶ τὸ Ε, τὴν συλλαβὴν ΤΕ· τὸ Ρ, τὸ Ε καὶ τὸ Σ, τὴν συλλαβὴν ΡΕΣ.

Τὰ γράμματα λέγονται καὶ στοιχεῖα, διότι εἶναι τὰ πλέον ἀπλᾶ μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων συνίστανται αἱ λέξεις.

Ἰδαμεν λοιπὸν ὅτι ὁ λόγος συνίσταται ἀπὸ λέξεις· αἱ λέξεις, ἀπὸ συλλαβῶν· καὶ αἱ συλλαβαί, ἀπὸ γράμματα.

Τὰ γράμματα τῆς γλώσσης, τὴν ὁποῖαν ἐλάλουν καὶ ἔγραφον

οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι, καὶ ταύτης ὁμοίως, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοὶ ἐκείνων λαλοῦμεν καὶ γράφουμεν τὴν σήμερον, εἶναι τὰ ἀκόλουθα εἰκοσιτέσσαρα. (1)

A	α	Ἄλφα,
B	β	Βῆτα.
Γ	γ	Γάμμα.
Δ	δ	Δέλτα.
E	ε	Ἐψιλόν.
Z	ζ	Ζῆτα.
H	η	Ἡτα.
Θ	θ	Θῆτα.
I	ι	Ἰῶτα.
K	κ	Κάππα.
Λ	λ	Λάμβδα.
M	μ	Μῦ.
N	ν	Νῦ.
Ξ	ξ	Ξῦ.

(1) Τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον συνίστατο ἀπὸ 16 μόνου γράμματα, τὰ α, β, γ, δ, ε, ι, κ, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ, τὰ ὁποῖα λέγεται κατὰ παράδοσιν, ὅτι ἔφερον ἀπὸ τὴν Φοινίκην ὁ Κῆδμος, ὅθεν ἐλέγοντο γράμματα Κηδμῆϊα (Ἡρόδοτος. Ε'. 59), Φοινικῆϊα (αὐτόθ. 58), Φοινικία, ἢ Φοινικιὰ εἰς ταῦτα Σιμωνίδης ὁ Κεῖος, κατὰ τὴν ἕκτην πρό Χριστοῦ καὶ πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, ἐπρόσθεσαν τὰ ς, ζ, φ, χ, καὶ ξ, η, ψ, ω. Πρῶτοι οἱ Ἴωνες ἐδέχθησαν ὅλα τὰ 24 γράμματα, καὶ ἐκ τούτου οἱ Σάμιοι ἐκ δὲ τῶν Σαμίων οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤρχισαν ὅμως νὰ τὰ μεταχειρίζονται εἰς δημόσια ἔγγραφα παρὰ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐπὶ ἀρχοντος Εὐκλείδου κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἐννενηκостῆς τετάρτης Οὐλυμπιάδος, ἤγουν 403 πρὸ Χριστοῦ. Ἐντεῦθεν τὰ 24 γράμματα ἐλέγοντο καὶ Ἴωνικὰ, τὰ δὲ 16 Ἀττικὰ. Πρὶν τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἀντὶ τῶν ς, φ, χ, ἔγραφον τὰ ψιλὰ τ, π, προσθέτοντες κατόπι τὸ Η, τὸ ὁποῖον ἦτο σημεῖον ὀσφείας προφορᾶς, ὡς τΗόλος, πΗράσις, κΗάος ἀντὶ τοῦ ζ, σδ, ἀντὶ τοῦ ξ, κσ, ἢ χσ, ἢ γσ, ἀντὶ τοῦ ψ, θσ, ἢ πσ ἀντὶ δὲ τοῦ η, ε μακρὸν ἢ ες, ὡς θέλος (ιλ. κ. 466) ἀντὶ δῆλος, καὶ ἀντὶ τοῦ ω, ο, ο. Οἱ Αἰολεῖς ὅμως ἐφύλαττον τὸν ἀρχαῖον τρόπον τοῦ γράφειν.

Οἱ ἐπισημότεροι λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν οἱ Ἴωνες, οἱ Ἀττικοί, οἱ Δωριεῖς, καὶ ἡ Αἰολεῖς, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα εἶχε τινὰς διαφορὰς αἱ διαφοραὶ αὗται κίβνουσι τὰς τέσσαρας λεγομένας διαλέκτους, τὴν Ἴωνικὴν, τὴν Ἀττικὴν, τὴν Δωρικὴν, καὶ τὴν Αἰολικὴν.

Κοινὴ δὲ λέγεται ἐκείνη, ἣτις εὐρίσκεται εἰς ὅλας πλὴν τῶν ἰδιωτισμῶν ἐκείνης.

Ο	ο	Ὀμικρόν.
Η	η	Ἠ.
Ρ	ρ	Ῥω.
Σ	σ	(ὅταν ᾖναι εἰς τὸ τέλος, γράφεται ς)	Σίγμα.
Τ	τ	Ταυ.
Υ	υ	Υφίλον.
Φ	φ	Φι.
Χ	χ	Χι.
Ψ	ψ	Ψι.
Ω	ω	Ὢμέγα.

Ἀπὸ τῶν εἰκοσιτέσσερα ταῦτα γράμματα ἑπτὰ μόνον δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν μὲ ἓν ἀνοιγμα τοῦ στόματος, ἤγουν, μὲ μίαν ἀπλήρη φωνήν, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Φωνήεντα ταῦτα εἶναι:

α, ε, η, ι, ο, υ, ω.

Τὰ ἐπίλοιπα δεκάεπτά, β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, γ. ψ, παριστάνουσι τροποποιήσεις γινομένας εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ εἰς τὴν παῦσιν τῆς φωνῆς, ἀλλ' ὄχι καθ'αυτὸ φωνήν, ὡς τὰ ἀνωτέρω· καὶ ἐπειδὴ προσφέρονται πάντοτε συντροφευμένα μὲ καὶ γὰρ ἀπὸ τὰ φωνήεντα, διὰ τοῦτο ὀνομάζονται Σύμφωνα· παραδείγματος χάριν, διὰ νὰ προσφέρωμεν τὸ Η, πρέπει νὰ τὸ συντροφεύσωμεν ἢ μὲ τὸ Α, καὶ τότε λέγομεν ΗΑ· ἢ μὲ τὸ Ε, καὶ τότε προσφέρεται ΗΕ· ἢ μὲ τὸ Η, καὶ τότε πάλιν γίνεται ΗΗ· ὡσαύτως καὶ μὲ τὰ ἄλλα φωνήεντα.

Ἀπὸ τῶν ἑπτὰ φωνήεντα τὸ η καὶ τὸ ω, ἐπρόφορον οἱ παλαιοὶ μὲ χρόνον μακρὸν, ἤγουν μὲ ἀργοπορίαν τινά, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δύο ταῦτα φωνήεντα ὀνομάζονται Μακρά.

Ἐξεναντίας τὸ ε, καὶ τὸ ο, ἐπρόφορον μὲ χρόνον βραχὺν, ἤγουν ἐγρήγορα, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζονται Βραχέα.

Τὰ ἐπίλοιπα τρία φωνήεντα, δηλαδή, τὸ α, τὸ ι, καὶ τὸ υ, εἰς ἄλλας λέξεις τὰ ἐπρόφορον μὲ ἀργοπορίαν, καὶ εἰς ἄλλας ἐγρήγορα, διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζονται Δίχρονα. Διὰ νὰ διακρίνωσι δὲ τὸν χρόνον, ἔστιν εἶναι χρεια, συνειθίζουσι νὰ γράψωσιν ἐπάνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ ἀμφιβόλου φωνήεντος τὸ σημεῖον -, σημαίνοντι:

εἶναι μακρὸν, ἢ εὖ υ, κριμαῖνον ὅτι εἶναι βραχὺ, ὡς τιμή.

Τὴν σήμερον ὁμοῦ τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα δὲν διακρίνονται εἰς τὴν προφορὰν, ἀν καὶ φυλάττωνται εἰς τὴν γραφήν. Περὶ δὲ τῆς διαιρέσεως τῶν συμφώνων θέλομεν ἐμιλήσειν ἄλλοῦ.

Ὅταν δύο βραχέα φωνήεντα προσέρνται μὲ μίαν φωνήν, ὡς γὰ ἦσαν ἓν, τότε λέγεται **Κυρία Δίφθογγος**. Τοιαῦται δίφθογγοι εἶναι αἱ ἀκόλουθοι ἔξ, αι, αυ, ει, ευ, οι, ου.

Ὅταν πάλιν ἓν φωνήεν μακρὸν ἔχη κατόπιον, ἢ ὑποκάτω του ἓν ἄλλο φωνήεν βραχὺ, καὶ προσέρεται μὲ μίαν φωνήν, λέγεται **Καταχρηστική Δίφθογγος**. Τοιαῦται εἶναι αἱ ἀκόλουθοι ἔξ, α, η, φ, ηυ, ω, υα. Λί δίφθογγοι ὁμοίως, καὶ αἱ **Κύρια** καὶ αἱ **Καταχρηστικά**, δὲν διακρίνονται τὴν σήμερον εἰς τὴν προφορὰν.

Τὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι, ὅταν εἰς λέξιν τινὰ πρόφερωνται χωρὶς κανὲν σύμφωνον, λέγονται **Καθαραὶ Συλλαβαί**, ὡς **Ἄξία**, **Βίαία**.

Ἡ συλλαβή, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ λέξις λήγει, ἡγουν τελειόνη, ὀνομάζεται **Λήγουσα**. Ἡ εὐρίσκομένη ἀμέσως πρὸ τῆς ληγούσης, λέγεται **Παραλήγουσα**. Ἄν εὐρίσκεται καὶ ἄλλη πρὸ τῆς παραληγούσης, λέγεται **Προπαραλήγουσα**· παραδείγματος χάριν, εἰς τὴν λέξιν ἄνθρωπος, ἡ συλλαβὴ πος εἶναι λήγουσα ἢ θρω παραλήγουσα ἢ αν προπαραλήγουσα. Ἐὰν ἡ λέξις ἔχη καὶ ἄλλας συλλαβάς, δὲν δίδομεν πλέον εἰς αὐτάς χωριστὴν ὀνομασίαν· ἡ λήγουσα ὁμοῦ, ἡ παραλήγουσα, καὶ προπαραλήγουσα μᾶς χρειάζονται διὰ τοὺς τόνους, καθὼς θέλομεν ἰδεῖν κατωτέρω.

Λέγεται ὅτι τονίζομεν τὰς λέξεις, ὅταν κτυπῶμεν τὴν φωνήν ὅπου πρέπει, ἢ εἰς τὴν λήγουσαν, ἢ εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἢ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· εἰς ἄλλας συλλαβάς τονισμὸς δὲν γίνεται. Καὶ ὅταν γράφωμεν, διὰ νὰ δεῖξωμαν εἰς ποίαν συλλαβὴν πρέπει νὰ κτυπᾶ ἡ φωνή, βάλλομεν ἐπάνωθεν τῆς συλλαβῆς ταύτης· ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται **τόνος**.

Οἱ τόνοι εἶναι τὰ τρία ἀκόλουθα σημεῖα ' ' ~ τὸ πρῶτον λέγεται **Ὄξεια**, τὸ δεῦτερον, **Βαρεῖα**· τὸ τρίτον, **Περισπωμένη**. Ἄλλοῦ θέλομεν εἰπεῖν ποῦ πρέπει νὰ μετὰχειρίζομεθα ἕκαστον αὐτῶν.

Ὅταν ἡ λήγουσα τῆς λέξεως λαμβάνῃ τὴν ὀξειαν, ἡ λέξις

ἐκείνη λέγεται Ὁξύτονος· παραδείγματος χάριν, καλός.

Ὄταν ἡ Παραλήγουσα λαμβάνη τὴν ὀξεῖαν, ἡ λέξις λέγεται Πανοξύτονος, ἡ Βαρύτονος· παραδείγματος χάριν, σοφία.

Ὄταν ἡ προπαραλήγουσα λαμβάνη τὴν ὀξεῖαν, ἡ λέξις λέγεται Προπανοξύτονος, παραδείγματος χάριν, ἄνθρωπος.

Ὄταν ἡ λήγουσα λαμβάνη τὴν περισπωμένην, καὶ ἡ λέξις ὁμοίως λέγεται Περισπωμένη, παραδείγματος χάριν, περιπατῶ.

Ὄταν ἡ παραλήγουσα λαμβάνη τὴν περισπωμένην, ἡ λέξις λέγεται Προπερισπωμένη, παραδείγματος χάριν, σῶμα.

Ἡ Προπαραλήγουσα δὲν λαμβάνει ποτὲ περισπωμένην.

Τὰ σημεῖα ταῦτα τοῦ τονισμοῦ δὲν ἦσαν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἤκμαζεν· ἀλλ' ἐπενοήθησαν ἀπὸ τοὺς γραμματικούς ὕστερον κατὰ τὸ 200 πρὸ Χριστοῦ, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὰ γινόμενα σφάλματα εἰς τὸν τονισμόν τῶν λέξεων.

Ὄταν ἡ λέξις ἄρχεται ἀπὸ φωνῆεν, ἐπάνωθεν τοῦ φωνήεντος τούτου γράφομεν τὸ σημεῖον ὃ τὸ ὁποῖον λέγεται Ψιλὴ· ἢ τὸ ὁποῖον λέγεται Δασεῖα. Εἰς τὴν πρώτην περίστασιν, λέγομεν ὅτι ἡ λέξις Ψιλοῦται· καὶ εἰς τὴν δευτέραν, ὅτι Δασύνεται. Ἀλλοῦ θέλομεν εἰπεῖν, ποῖαι λέξεις Ψιλοῦνται, καὶ ποῖαι Δασύονται.

Ἀπὸ τὰ σύμφωνα μόνον τὸ ρ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως εὐρισκόμενον, δασύνεται· ὅταν δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς λέξεως εὐρισκῶνται δύο ρ, τὸ ἐν ἀμέσως κατόπιν τοῦ ἄλλου, τὸ πρῶτον ψιλοῦται, καὶ τὸ δεύτερον δασύνεται· παραδείγματος χάριν, ἄρρωστος.

Εἰς ὅλας τὰς Γλώσσας ἡ προφορὰ τῶν φωνηέντων εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν λέξεων γίνεται φυσικὰ μὲ ἤχον τινὰ μᾶλλον ἢ ἥττον πλησιάζοντα εἰς τὴν προφορὰν τοῦ χ, ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον λεπτήν. Οἱ γραμματικοὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπενόησαν τὰ δύο προειρημένα σημεῖα, διὰ νὰ δείχνωσιν εἰς ποίας λέξεις πρέπει νὰ γίνεται ἡ προφορὰ λεπτή, καὶ εἰς ποίας δασεῖα· ὅθεν τὸ σημεῖον ὠνομάσθη πνεῦμα ψιλόν, ἢ ψιλὴ, καὶ τὸ πνεῦμα δασύ, ἢ δασεῖα· τὴν σήμερον ὁμοίως δὲν φυλάττεται καμμία δασύτης· τὰ σημεῖα μένουσιν ὡς καὶ οἱ τένοιοι, μόνον διὰ τὴν ὀρθογραφίαν.